

DESPRE EMISIUNILE MONETARE ALE CETĂȚILOR GRECEȘTI VEST-PONTICE ÎN EPOCA ELENISTICĂ (SEC. IV-I a.Cr.)

STADIUL CERCETĂRII, PROIECT, OBIECTIVE

tema de cercetare pe care derulez de câțiva ani și care va continua încă mulți ani de acum încolo a fost generată de multitudinea și noutatea materialelor numismatice apărute în ultimii 10-15 ani în comerțul mondial de antichități sau din descoperiri recuperate într-un fel sau altul de pe teritoriul nostru. O parte a acestora a fost din fericire achiziționată de Cabinetul Numismatic.

Apariția acestui material numismatic nou, de mare anvergură și de maxim interes științific obligă la rescrierea cel puțin a capitolului “Black Sea” din catalogul standard al lui Martin Price, “The coinage in the name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus”, deși acesta este de dată relativ recentă (1991). Ca urmare a acestor noi cercetări, progresul cunoașterii istoriei elenistice a Vestului Mării Negre a fost uriaș.

Obiective: redefinirea seriilor monetare de aur și argint din secolul III a.Cr. de la Istros, Tomis, Kallatis, Odessos, Mesembria, Lysimacheia, redefinirea orizonturilor de tezaure ale epocii, redefinirea cronologiei acestora, stabilirea contextului trecerii de la un tip Monetar la altul (de la tipul Alexandru cel Mare la tipul Lysimach), stabilirea relației dintre staterii Alexandru cel Mare-Lysimach respectiv tetradrahmele de tip Alexandru cel Mare.

Anul 2015

Emanuel Petac, Iulian Bîrzescu, *The moneyer API on gold and silver Istrian coins*,
Sesiunea de comunicări a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”, 27 martie
2015, București, sub tipar la “Studii și cercetări de numismatică”, 2015

**CNG 342, 14 ianuarie 2015, nr. 242; 19,5 mm; 8,42 g; ax 12
(considerat mithridatic de CNG)**

Anul 2015

La Galerie Numismatique B.
Stambuliu, Vente aux ancheres, I,
2003, nr. 75
AR (drahmă, potrivit catalogului de
licitație); 2,79 g; real, jumătate de
drahmă

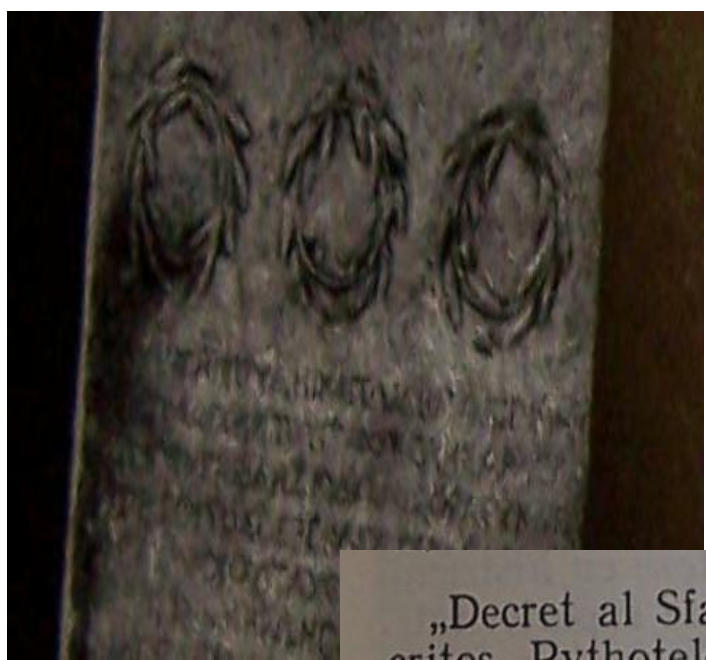

1,5:1

424

Hemidrahmă (cf. licitației)
Istros, First Auctions 1, 1
decembrie 2012,
nr. 424; 2,19 g, ax 12

Având asigurat un terminus post quem, apare
posibilitatea ca personajul API să
fie tatăl solului Clearchos, fiul lui Aristomachos,
menționat în ISM, I, 8 (solia la
Zalmodegikos). Ne putem afla cu mari șanse cu o
generație înainte, undeva în anii
30 ai secolului III a.Chr

„Decret al Sfatului și al Poporului. Sub președinția lui Theocritos, Pythoteles al lui Archelochos a propus:

Întrucît Diodoros al lui Thrasykles, Procritos al lui Pherecles și Clearchos al lui Aristomachos, trimiși soli la Zalmodegikos, în privința ostaticilor, au călătorit prin țară dușmană și, înfruntînd primejdii de tot soiul și dînd dovadă de cea mai deplină rîvnă, au adus înapoi ostatecii (în număr de peste șaiszeci), convingîndu-l pe Zalmodegikos să restituie cetății veniturile: Sfatul și Poporul să găsească cu cale ca aceștia și urmașii lor să fie înscrși printre binefăcătorii obștii; să fie încununăți, ei și urmașii lor, cu cunună de aur la toate spectacolele de teatru, pentru bărbăția și rîvna lor față de popor, pentru ca și ceilalți cetățeni, cunoscînd că poporul cinstește pe bărbații vrednici, să se îndemne a sluji cetatea. *Hegemonii* să poarte de grijă ca prezentul decret să fie săpat pe două lespezi, din care una să se așeze în *agora*, în fața porticului, iar cealaltă în preajma altarului lui Zeus Polieus“.

Anul
2015

Anul 2015 - 2

Emanuel Petac, Gabriel Talmațchi, *Considerații pe marginea unui posibil nou tezaur monetar elenistic din Dobrogea : Lipnița, com. Canlia, jud. Constanța*, Sesiunea Internațională de Comunicări Pontica “Un secol de arheologie la Tomis”, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța, Constanța, 5-7 octombrie 2015

Stater din Alexandria Troas (?) găsit la Lipnița; Cabinetul Numismatic al Bibliotecii Academiei Române

12 h; 8,51 g; 18 mm

Müller, *Lysimachus*, - ; Pridik, *Anadol*, - ; Thompson, *Lysimachus*, - ; A. Meadows, *The Earliest Coinage of Alexandria Troas*, NC, 164, 2004, p. 63-67, -

Anul 2015 - 2

Stater din Chalcedon descoperit în 1981 de col. Gh. Crețu și predat MINAC; găsit la 8-10 km de Canlia, pe teritoriul fermei Lipnița

Anul 2015 - 2

Avem astfel cel puțin doi Stateri găsiți la Lipnița, în Aproximativ aceeași zonă, Din aceeași perioadă, La circa 40 de ani distanță Formând un mic tezaur, Ce se încadrează într-o Serie a unor descoperiri De aceeași natură din Dobrogea și Bulgaria de Nord-Est, reflectând Mercenariatul masiv getic și tracic în armatele vremii Din regatele elenistice.

COIN DIES, COUNTERMARKS AND CHRONOLOGY ON GOLD AND SILVER COINS FROM ODESSOS

13th International Numismatic of the
International Numismatic Council,
Taormina, septembrie 2015

Anul 2015 - 3

Stateri și tetradrahme tip Alexandru de la Odessos, paralele, având aceeași siglă de atelier și aceeași monogramă de magistrat, fără titlul regal pe tetradrahme

Anul 2015 - 3

Stateri și tetradrahme tip Lysimach de la Odessos, paralele, având aceeași siglă de atelier și aceeași monogramă de magistrat, cu titlul regal pe tetradrahme

P 1169; o. H

Emanuel Petac, Laurențiu Guțică, *Posthumous Alexander type stater from Sardes discovered at Cocorăștii Mislii (Teleajen area), Prahova county, Studii și Cercetări de Numismatică, 2015*

Stater tip Alexandru, din Sardes, variantă la catalogul standard, descoperit la Cocorăștii Mislii, achiziționat de Cabinetul Numismatic pt. Colecția Academiei Române, reflectând același fenomen al mercenariatului local în armatele Elenistice ale vremii

Anul 2015 - 4

Aurel Vîlcu, Emanuel Petac, *Despre o veche descoperire de stateri de aur la Dunărea de Jos: tezaurul de la Galați (IGCH 799), Studii și Cercetări de Numismatică, 2015*

Importantă restituire istorică grupând trei stateri de tip Alexandru cel Mare (2) și Filip III Arideul (1) din colecția Academiei Române, despre a căror proveniență se păstrează Date în arhiva fostului Muzeu Național de Antichități, azi Institutul de Arheologie, ca Provenind de la Galați, din tezaur despre care relatează Președintele de atunci al Academiei, Kalinderu

Anul 2015 - 5

Prima emisiune atribuită Tomisului reprezentată deocamdată exclusiv prin tetradrahme; tezaur Black Sea (1), Naville Numismatics, posibil tot Black Sea (1), colecția ANS (1); avers comun, două ștanțe revers

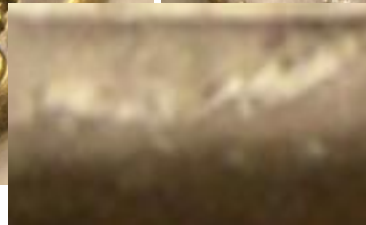
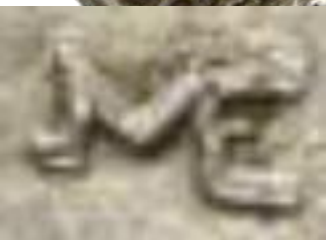
Emisiunea a doua, stateri, din comerțul internațional, aceleași sigle și monograme cu tetradrahmele emisiunii a doua

Stater unicat mondial
Recuperat de la casa Roma Numismatics din Londra ca
Urmare a comisiei rogatorii
Constituită la cererea mea
și urmare a expertizei mele

Anul 2016 - 1

Emisiunile 1 și 2

**Emisiunea a treia, doar stateri,, din comerțul internațional,
sigla desfășurată, monogramă nouă, aceeași poziție cu
emisiunea precedentă, ștanță avers comună cu staterii
emisiunii precedente**

Anul 2016 - 1

Emisiunea a patra, doar stateri,, colecția Academiei Române, sigla desfășurată, monogramă nouă, aceeași poziție cu emisiunea precedentă, ștanță avers diferită de staterii emisiunilor precedente

Anul 2016 - 1

Urmare a cestor evoluții, tetradrahma Price 1212 nu mai poate fi atribuită Tomisului; este o emisiune contemporană celor tomitane, din aceeași zonă pontică, prezentă în tezaure din Bulgaria și Turcia, dar NU aparține Tomisului

Anul 2016 - 1

Emanuel Petac, Aurel Vîlcu, *Considerații privind tetradrahmele de tip Alexandru cel Mare atribuite Tomisului*, Sesiunea de comunicări a Institutului de arheologie „Vasile Pârvan” *In Memoriam Alexandru Vulpe*, București, 30 aprilie 2016

Price 1211, tezaur Kirazli 56

Price 1212; tezaur Mektepini 1

Price 1212; tezaur Mektepini 2

Price 1213, ANS, Newell

Anul 2016 - 2

Anul 2016 - 2

Atribuirea posibilă

Tezaur Kirazli, nr. 56;
mijloc sec. III a.Cr.

Arsames II, cca. 230
a.Cr., Sophene (Armenia)

Piesă bronz Dioskourias, cca. 100 a.Cr.

E. Petac, *Un stater tomitan necunoscut de tip Lysimach din seria timpurie a doua jumătate a sec. III a.Cr.*), Simpozionul „Cercetări arheologice și numismatice”, editia a II-a. Muzeul Municipiului Bucuresti. 15 septembrie 2016

Agora Auction, Numismatic Sale 49, February 2, 2016, nr. 49-013.

1 h; 20,2 mm; 8,19 g

(“transitional issue from the time of Syrian wars with Ptolemy”)

Anul 2016 - 3

Apariție de mare
Importanță,
Confirmare a piesei
Unice din colecția
Academiei Române

Anul 2016 - 3

E. Petac, *Despre un tip rar de stateri postumi de tip Alexandru cel Mare: emisiunile cu albină de la Pella (Price 201-203)*, Sesiunea Internațională de Comunicări a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța, Pontica, 2016, ediția a 49-a, 6-8 octombrie 2016

**Achiziție recentă pentru
Colecția Academiei Române
Unicat mondial**

Anul 2016 - 4

**Roma Numismatics Ltd.,
Auction 8, 28 September
2014, nr. 407.**

**Roma Numismatics Ltd.,
Auction XI, 7 April 2016,
nr. 218 (aceeași)**

E. Petac, Despre doi stateri elenistici timpurii descoperiti in Vestul Munteniei, Al XXXIII-lea Simpozion Național de Numismatică al Societății Numismatice Române, Craiova, oct. 2016; organizată sub patronajul științific al Cabinetului Numismatic al Bibliotecii Academiei Române și al Societății Numismatice Române, în cadrul ediției a VI-a a Conferinței Internaționale "Interferențe Culturale", a Muzeului Olteniei

Completează seria descoperirilor monetare din Dobrogea, N și NE Bulgariei respectiv la Nordul Dunării de Jos, reflectând Mercenariatul practicat în zonă

Anul 2016 - 5

Anul 2017

ARTICOLE

E. Petac, A. Vîlcu, *About the so-called Tomis Alexander the Great type tetradrachms (Price 1211-1213)* (articol)

E. Petac, *New XRF analysis on early Lysimachus type staters from Tomis* (articol)

E. Petac, *Coin-dies, countermarks and chronology on gold and silver coins from Odessos*, (articol)

E. Petac, *The great Lysimachus type staters hoard from Sarmizegetusa Regia and the Burebista's West Pontic campaign*, (articol)

**Sesiunea de comunicări a Institutului de arheologie „Vasile Pârvan”, București
13th International Congress of Thracology. Ancient Thrace. Myth and reality, 3-7
September, Kazanlik, Bulgaria**

**Research workshop "Money on margins. Conference on Ancient Black Sea
Trade", Zichron Yaakov, 18-22 iunie, Israel**

**Sesiunea Internațională a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța,
Pontica, ediție jubiliară (a 50-a), Constanța**

**Simpozionul „Cercetări arheologice și numismatice”, ediția a III-a, Muzeul
Municipiului București, București**

**Al XXXIV-lea Simpozion Național de Numismatică al Societății Numismatice
Române**